

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΡΙΤΗ 22 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Πρόκειται για διασκευασμένο κείμενο από άρθρο σε εφημερίδα.

Όταν η φύση σωπαίνει

Ούτε κελάιδισμα ούτε τιτίβισμα ούτε κρώξιμο¹. Η θλιβερή σιωπή της άνοιξης, χωρίς τα πουλιά της, ήταν η κεντρική εικόνα στο φημισμένο βιβλίο της Ρέιτσελ Κάρσον² «Silent Spring» (Σιωπηλή Άνοιξη). Από τη δημοσίευσή του, 50 χρόνια πριν, η ανθρωπότητα εξακολουθεί να φιμώνει τις φωνές της φύσης, με τα εντομοκτόνα που εξέτασε η Κάρσον, την καταστροφή των βιότοπων, τη ρύπανση, την υπεραλίευση, την κλιματική αλλαγή, μειώνοντας δραματικά τους πληθυσμούς και οδηγώντας πολλά είδη στην εξαφάνιση.

Οι απώλειες που υφίσταται ο φυσικός κόσμος είναι δικές μας απώλειες, η σιωπή της φύσης φιμώνει κάτι μέσα στον ανθρώπινο νου. Η ανθρώπινη γλώσσα είναι γεμάτη αναφορές στα άλλα ζωικά είδη – τρέχουμε σαν λαγοί, βγάζουμε τα κάστανα απ' τη φωτιά και το φίδι απ' την τρύπα. Όταν όμως η εμπειρία μας από τον φυσικό κόσμο συρρικνώνεται, δεν νιώθουμε πια το βάθος των ίδιων μας των λέξεων: η γλώσσα χάνει τη λάμψη και τη ζωντάνια της.

Ο ανθρώπινος νους έχει ανάγκη τη φύση για να σκεφτεί βαθύτερα. Οι πολιτισμοί έχουν από τα πανάρχαια χρόνια αφηγηθεί και διδάξει σε μη ανθρώπινες φωνές. Ο Απόλλων, ο θεός της μουσικής, της ιατρικής και της γνώσης, έπαιρνε συχνά τη μορφή δελφινιού. Τα δελφίνια όμως που γεμίζουν τους

¹ κρώξιμο: κραυγή πουλιών

² Ρέιτσελ Κάρσον: θαλάσσια βιολόγος

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ωκεανούς με τις φωνές τους και οι φάλαινες που τραγουδούν σε ρυθμούς θαλασσινής τζαζ καταδιώκονται ως την άκρη της σιωπής. Από τη δεκαετία του 1950 τα δύο τρίτα των ψαριών που αλιεύουμε έχουν υποστεί δραματική μείωση. Μηχανότρατες αφανίζουν τον γόνο, λιπάσματα προκαλούν φονική αύξηση του πλαγκτόν και η κλιματική αλλαγή απειλεί δραματικά τη θαλάσσια ζωή.

Οι μάγοι γιατροί της Αμαζονίας λένε ότι κάθε φυτό έχει το δικό του «τραγούδι» και ότι, για να καταλάβεις πώς πρέπει να το χρησιμοποιήσεις, πρέπει να ακούσεις τη φωνή του. Το σιωπητήριο που επιβάλλεται στα τροπικά δάση είναι διπλή καταστροφή, όχι μόνο των δέντρων αλλά και της θεραπευτικής γνώσης. Οι γιατροί στις φυλές των τροπικών δασών χρησιμοποιούν φάρμακα που θα ήταν πολύτιμα για τον δυτικό κόσμο. Εκείνοι όμως που αδιαφορούν για τη φύση θέλουν να επιβάλουν σιωπή στους υπερασπιστές της.

Στα σιωπηλά δάση, στις σιωπηλές θάλασσες, ο ανθρώπινος νους χάνει τα μονοπάτια της σκέψης και τις αντηχήσεις της γλώσσας του, τοποθετώντας τη σημασία της άγριας φύσης στη λίστα των υπό εξαφάνιση ιδεών. Το δίκτυο της ζωής είναι επίσης δίκτυο σκέψης και ο νους μας έχει τη φωλιά του στη γη που ξέρει να μιλά και να τραγουδάει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**1η δραστηριότητα**

- A1. α.** Να διαβάσεις με προσοχή την 1^η παράγραφο του κειμένου «Ούτε κελάιδισμα ... εξαφάνιση» και να απαριθμήσεις πέντε (5) περιβαλλοντικά προβλήματα που αναφέρονται σε αυτή (μον.10).
- β.** Στην 1^η παράγραφο του κειμένου «Ούτε κελάιδισμα ... εξαφάνιση» γίνεται επίκληση στην αυθεντία. Ποιο πρόσωπο επικαλείται ο αρθρογράφος (μον.2); Πώς δικαιολογείται, κατά τη γνώμη σου, η χρήση της επίκλησης στην αυθεντία στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μον.3);

Μονάδες 15

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ**2η δραστηριότητα**

- A2. α.** Στη 2^η παράγραφο του κειμένου «Οι απώλειες ... τη ζωντάνια της» να εντοπίσεις και να καταγράψεις τη θεματική περίοδο, τις λεπτομέρειες και την κατακλείδα (μον.3).
- β.** Στο άρθρο κυριαρχεί η εικόνα της «σιωπηλής φύσης». Να εντοπίσεις τρία σημεία στα οποία η έννοια της *σιωπής* χρησιμοποιείται μεταφορικά (μον.3) και να εξηγήσεις με δικά σου λόγια τη σημασία της κάθε φορά (μον.6).
- γ.** Να γράψεις με δικά σου λόγια τι σημαίνουν οι φράσεις:
τρέχουμε σαν λαγοί,
βγάζουμε τα κάστανα απ' τη φωτιά,
κάθε φυτό έχει το δικό του «τραγούδι» (μον.3).

Μονάδες 15**3η δραστηριότητα**

- A3.** Συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου σε ένα μαθητικό συνέδριο για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος. Αξιοποιώντας υλικό από το άρθρο και τις προσωπικές σου εμπειρίες, εκφωνείς μία ομιλία με στόχο να πείσεις τους συνέδρους να αναλάβουν δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (200-250 λέξεις).

Μονάδες 20**B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Εισαγωγικό Σημείωμα**

Πρόκειται για το ποίημα ΚΒ' της ενότητας «Μικρή φυσική ιστορία» του ποιητή Αργύρη Χιόνη, που δημοσιεύτηκε το 1986.

Το ταπεινό χορτάρι που φυτρώνει
Ανάμεσα στις πλάκες των πεζοδρομίων μας
Δεν είναι διόλου ταπεινό
Είναι το δάσος που επιστρέφει
Είναι η ζούγκλα που ποτέ δεν παραιτήθηκε
Από αυτό που της ανήκει
Και που της πήραμε με τόσο δόλο

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Η γάτα που μας γδέρνει τάχα παίζοντας το χέρι
Δεν παίζει διόλου
Είναι το αιλουροειδές που εκδικείται
Για όλ' αυτά τα χάδια ανάμεσα στα μάτια
Για όλ' αυτά τα αποφάγια της ζωοφιλίας μας
Είναι η τίγρη που τη σάρκα μας γυρεύει

Η χαλασμένη βρύση που στάζει αδιάκοπα στο
Νεροχύτη μας
Δεν είναι διόλου χαλασμένη
Είναι ο ποταμός ο καταράχτης κι ο κατακλυσμός
Που δεν υπέκυψαν ποτέ στο κεντρικό μας δίκτυο
Υδρεύσεως
Είναι τα ύδατα που αμφισβητούν το διαχωρισμό τους απ' τη γη
Που αμφισβητούν τη γένεσή μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**1η δραστηριότητα**

B1. Το ποίημα αφηγείται μία «Μικρή φυσική ιστορία». Στην 1^η στροφή «Το ταπεινό χορτάρι ... με τόσο δόλο» πώς απεικονίζεται το παρόν και πώς το παρελθόν της φύσης; Ποιος είναι ο ρόλος του ανθρώπου στη μεταμόρφωσή της; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα ενιαίο κείμενο 50-60 λέξεων, αντλώντας στοιχεία από το ποίημα.

Μονάδες 15**2η δραστηριότητα**

B2. α. Στη 2^η στροφή «Η γάτα ... τη σάρκα μας γυρεύει» να εντοπίσεις και να καταγράψεις στο τετράδιό σου μία εικόνα, μία ειρωνεία, μία αντίθεση, δίνοντας από ένα παράδειγμα (μον.6). Να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους στο συγκεκριμένο κείμενο (μον.3).

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- β. Στην τελευταία στροφή «Η χαλασμένη βρύση ... τη γένεσή μας» κυριαρχεί το σύμβολο του νερού. Να εντοπίσεις τρία σημεία στα οποία εμφανίζεται (μον.6).

Μονάδες 15

3η δραστηριότητα

- B3.** Πώς παρουσιάζεται στο ποίημα η σχέση του ανθρώπου με τη φύση; Ανταποκρίνεται στην εμπειρία σου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, αξιοποιώντας σημεία του ποιήματος και προσωπικά σου βιώματα.

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιό σας να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα, **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης**.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: **17.00**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ